Emro Science and Education
International open-access scientific journal
Journal homepage: https://journal.emro.uz

OPEN ACCESS

CONFERENCE PAPER OPEN ACCESS

Vol. 2 No. 2 (2026) · "Milliy statistika tizimida yangi bosqich: barqaror rivojlanish maqsadlari, xalqar... DOI: 10.5281/zenodo.24320213

"MILLIY STATISTIKA TIZIMIDA YANGI BOSQICH: BARQAROR RIVOJLANISH MAQSADLARI, XALQARO STANDARTLAR VA ZAMONAVIY TENDENSIYALAR"

NUKUS SHAHRIDA MIKROXIZMATLARNI RIVOJLANTIRISH KLASTERI ISHTIROKCHILARINING TUZILMASI VA FUNKSIONAL VAZIFALARI

BAUETDINOV BERDAQ ZINATDIN ULI
Qoraqalpoq davlat universiteti "Arxitektura" kafedrasi assistenti
Tel: +99890 735 27 92

Annotatsiya

Ushbu maqola Nukus shahri turar joy dahalari (mahallalari)da mikroxizmatlarni rivojlantirish uchun klaster shakllantirishga bag'ishlangan. Maqolada klaster ishtirokchilari tarkibi va ularning vazifalari ko'rib chiqilgan. Mahallalarda mikroxizmatlarni rivojlantirish katta ijtimoiy ahamiyatga ega ekanligiga e'tibor qaratilgan.

Tayanch so'zlar: aholining kam ta'minlangan qatlamlari, turar joy dahalarida o'zini o'zi band qilish, klaster yaratish, mikroxizmat

Kirish

Nukus shahrida mikroxizmatlarni rivojlantirishga maishiy xizmatlarning tarqoq kengayishi sifatida emas, balki shahar hokimiyati organlari, mahallalar, ta'lim muassasalari, o'zini o'zi band qilgan fuqarolar, kichik biznes, moliya tashkilotlari va raqamli servislarni birlashtiruvchi mahalliy ijtimoiy-iqtisodiy klaster yaratish deb qarash maqsadga muvofiqdir. Bunday yondashuv xususiy xizmatlarning stixiyali bozorini boshqariladigan tizimga o'tkazishga imkon beradi. Bu tizimda aholi talabi, uning mehnat salohiyati, universitetning uslubiy ko'magi hamda mahallalarning tashkiliy resursi barqaror shahar rivojlanishining yagona modelida birlashadi.

Bu Nukus shahri uchun alohida ahamiyatga ega, zero u Qoraqalpog'iston Respublikasining ma'muriy, iqtisodiy, ta'lim va ilmiy-madaniy markazi hisoblanadi. Shahar aholisining soni esa, ochiq ma'lumotlarga ko'ra, 340 ming kishidan oshadi va bu kundalik xizmatlar hamda mahalliy bandlik uchun yetarlicha sig'imli bozorni shakllantiradi [1].

Ushbu tadqiqotda mikroservis deganda turar-joy mavzelari, mahallalar va shahar mikrorayonlari doirasida aholiga ko'rsatiladigan kichik, individual, oilaviy, mustaqil va raqamli tashkil etilgan xizmatlar majmui tushuniladi.

Bularga maishiy xizmatlar, tozalash ishlari, mayda ta'mirlash, enaga va parvarishlovchi xizmatlari, repetitorlik, yetkazib berish, raqamli yordam, hovlilarni obodonlashtirish, keksalarga hamrohlik qilish, kichik ta'mirlash-montaj ishlari, go'zallik xizmatlari, tikuvchilik va boshqa kundalik xizmat ko'rsatish turlari kiradi. Ushbu sohaning eng muhim xususiyati shundaki, u katta boshlang'ich sarmoyani talab etmaydi, biroq ishonch, sifat, muvofiqlashtirish, mijoz bilan oson aloqa o'rnatish va aniq mas'uliyat tizimini taqozo etadi.

Published: 05.06.2026

Cite this article: Bauetdinov Berdaq Zinatdin Uli (2026). Nukus shahrida mikroxizmatlarni rivojlantirish klasteri ishtirokchilarining tuzilmasi va funksional vazifalari. Emro Science and Education, 2(2). https://doi.org/10.5281/zenodo.24320213

© 2026 The Author(s). Published by Emro Science and Education. This is an open access article.

Nukusda mikroservisni rivojlantirishning klaster modeli uchta asosiy institut: shahar hokimiyati, mahallalar va Berdaq nomidagi Qoraqalpoq davlat universiteti o‘rtasida tuzilishi kerak. Shahar ma’muriyati strategik boshqaruvni, me’yoriy qo‘llab-quvvatlashni, bandlik va tadbirkorlik dasturlari bilan kelishishni ta’minlaydi. Mahallalar mahalliy ijtimoiy muvofiqlashtiruvchi rolini bajaradi, chunki aynan ular aholiga eng yaqin, oilalarning haqiqiy ehtiyojlarini, ishsizlik darajasini, ijtimoiy zaiflikni, faol aholi va salohiyatli ijrochilarning mavjudligini yaxshiroq biladi. Universitet uslubiy va innovatsion markaz vazifasini bajaradi: u talab bo‘yicha tadqiqotlar olib borishi, mikroxizmatlarning namunaviy modellarini ishlab chiqishi, ijrochilarni o‘qitishi, raqamli yechimlarni yaratishi, samaradorlikni baholashi va kengaytirish uchun tavsiyalar tayyorlashi mumkin.

Bunday uch bo‘g‘inli tuzilma O‘zbekistondagi zamonaviy mahalla islohotlari mantiqiga mos keladi, chunki “mahalla yettiligi” jamoat tartibi, ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash, bandlik, aholi daromadlari, yoshlar siyosati, ayollar bilan ishlash, tadbirkorlik va mahalliy darajadagi byudjetni to‘ldirish masalalarini qamrab oladi [2].

Taklif etilayotgan klasterning o‘ziga xos xususiyati shundaki, u nafaqat ma’muriy, balki bozor va ijtimoiy funksiyalarni ham birlashtirishi kerak. Mikroservisga faqat tadbirkorlik sifatida qaralsa, ijtimoiy samara: ayollar, yoshlar, pensionerlar, ishsizlar, kam ta’minlangan oilalarni ish bilan ta’minlash imkoniyati qo‘ldan boy beriladi. Agar unga faqat ijtimoiy yordam sifatida qaralsa, iqtisodiy barqarorlik qo‘ldan boy beriladi. Shu sababli, mikroxizmatlar klasteri ijtimoiy vazifa va tadbirkorlik modelini uyg‘unlashtirishi lozim.

Uning vazifasi shunchaki “yordam ko‘rsatish” emas, balki aholi o‘z mahallasi yoki yaqin atrofdagi turar-joy massivida talab yuqori bo‘lgan xizmatlarni ko‘rsatib, daromad topish imkoniyatiga ega bo‘lishi uchun sharoit yaratishdir.

1-jadval

Nukus shahridagi mikroservis klasteri ishtirokchilarining asosiy tarkibi

Klaster ishtirokchisi	Tizimdagi o‘rni va asosiy roli
Nukus shahar hokimligi	Yo‘l xaritasini, KPI (asosiy samaradorlik ko‘rsatkichlari)ni, qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarini, shuningdek, bandlik, tadbirkorlik va ijtimoiy himoya davlat dasturlari bilan hamkorlikni tasdiqlaydigan strategik muvofiqlashtiruvchi.
Shahar mahallalari	So‘rovlarni aniqlash, ijrochilarni tanlash, jamoatchilik nazorati, ishonch, aholi bilan birlamchi aloqa o‘rnatish bo‘yicha mahalliy markazlar
Berdaq nomidagi Qoraqalpoq davlat	Uslubiy, ta’limiy va innovatsion markaz: tahlil, o‘qitish, raqamlashtirish, samaradorlik monitoringi

universiteti

O‘zbilarmon fuqarolar	Mikroservislarning asosiy ijrochilari: ta’mirlash, tozalash, parvarishlash, yetkazib berish, repetitorlik, raqamli xizmatlar.
Kichik biznes va yakka tartibdagi tadbirkorlar	Mikroservisni professionallashtirish, barqaror xizmat ko‘rsatish shoxobchalari, ish o‘rinlari va soliq bazasini yaratish
Banklar, mikromoliya tashkilotlari, qo‘llab-quvvatlash jamg‘armalari	Jihozlarni moliyalashtirish, mikrokreditlash, subsidiyalar, grant yordami
Raqamli platforma / Telegram-bot	Arizalar, peytinglar, hisobga olish, to‘lov, qayta aloqa va monitoring vositasi
Kasb-hunar kollejlari va o‘quv markazlari	Amaliy kadrlar tayyorlash: ustalar, hamshiralar, enagalar, farroshlar, ta’mirlovchilar, kuryerlar, raqamli yordamchilar
Aholi / uy xo‘jaliklari	Xizmatlarning asosiy iste’molchisi va ayni paytda mehnat resurslarining potensial yetkazib beruvchisi
Soliq va bandlik organlari	O‘zini o‘zi band qilishni qonuniylashtirish, faoliyatni hisobga olish, ijrochilarni iqtisodiyotga rasman jalb etishga ko‘maklashish

Klasterning asosiy tashkiliy ishtirokchisi shahar hokimligi bo‘lishi kerak. Uning vazifasi har bir mikroservisni bevosita boshqarish bilan cheklanmaydi. Aksincha, hokimlikning vazifasi sharoit yaratish: shaharda mikroxizmatlarni rivojlantirish dasturini tasdiqlash, pilot uchun ustuvor mahallalarni belgilash, idoralararo muvofiqlashtirishni ta’minlash, moliya institutlarini jalb qilish, monitoring tizimini ishga tushirish va har yili natijalarni sarhisob qilishdan iborat. Bunday model doirasida hokimlik xizmatlar operatori emas, balki "muhit arxitektori" vazifasini bajarishi kerak. Aynan shahar ma’muriyati mikroxizmatlarni kambag‘allikni qisqartirish, o‘z-o‘zini ish bilan ta’minlash, yoshlar siyosati, ayollar tadbirkorligi va obodonlashtirish dasturlari bilan bog‘lay oladi.

Klaster modelida mahallalar shunchaki hududiy birlik emas, balki mikroxizmatlar tizimining funksional tugunlari hisoblanadi. Ular bir vaqtning o‘zida bir nechta vazifani bajarishi mumkin. Birinchidan, mahalla aholiga qaysi xizmatlar, aholining qaysi toifalariga yordam, qaysi oilalarga qo‘shimcha daromad kerakligini aniqlaydi. Ikkinchidan, mahalla ta’mirlash, o‘qitish, parvarishlash, ovqat tayyorlash, tikish, tozalash, raqamli yordam ko‘rsatishni biladigan potensial ijrochilar ro‘yxatini shakllantiradi. Uchinchidan, mahalla ishonchni ta’minlaydi: mahalliy o‘zini o‘zi boshqarish organi tomonidan tavsiya etilgan yoki qo‘shnichilik aloqalari orqali ma’lum bo‘lgan ijrochini aholi uyiga tezroq kiritadi.

To‘rtinchidan, mahalla birlamchi sifat nazoratida ishtirok etadi: shikoyatlarni qayd etadi, eng yaxshi ijrochilarni rag‘batlantiradi, vijdonsiz ishtirokchilarni chetlatishga yordam beradi.

Berdaq nomidagi Qoraqalpoq davlat universiteti klasterda ilmiy-uslubiy va innovatsion markaz vazifasini bajarishi kerak. Universitetning rasmiy materiallarida uning ta’lim va tadqiqot funksiyasi, akademik dasturlar va ilmiy faoliyat uchun imkoniyatlar mavjudligi ta’kidlanadi [4]. Mikroservis kontekstida universitet amaliy vazifalarni bajarishi mumkin: mahallalarni o‘rganish, ehtiyojni baholash metodikasini ishlab chiqish, o‘z-o‘zini ish bilan ta’minlovchilar uchun o‘quv modullarini tayyorlash, raqamli vositalarni ishlab chiqish, tajriba-sinov loyihalari samaradorligini tahlil qilish va ilmiy asoslangan tavsiyalar ishlab chiqish. Bu, ayniqsa, loyihaning magistrlik va dissertatsiya mantig‘i uchun muhimdir: mikroservisni rivojlantirish tadbirlar to‘plami emas, balki tadqiqot yo‘li bilan tasdiqlangan tizim bo‘lishi lozim.

Universitet klasterda ishtirok etishdan ham iqtisodiy manfaat ko‘rishi mumkin. Masalan, shahar hokimligi, mahallalar va universitet o‘rtasida uslubiy hamrohlik, o‘qitish, platformani ishlab chiqish, monitoring va samaradorlikni baholash bo‘yicha shartnomalar tuzilishi mumkin. Bunday model universitetni passiv maslahatchi emas, balki shaharning innovatsion rivojlanishining faol ishtirokchisiga aylantiradi. Bundan tashqari, talabalar mikroxizmat loyihalarida amaliyot o‘tashlari, o‘qituvchilar esa bandlik, raqamlashtirish, ijtimoiy siyosat, tadbirkorlik va shahar rivojlanishi bo‘yicha amaliy tadqiqotlar olib borishlari mumkin.

Metodlar

O‘z-o‘zini band qilgan fuqarolar mikroxizmatlar klasteri ijro etuvchi darajasining yadrosi hisoblanadi. O‘zbekistonda o‘z-o‘zini ish bilan ta’minlash darajasi sezilarli darajada oshdi: Soliq qo‘mitasiga tayanib e’lon qilingan ma’lumotlarga ko‘ra, 2025-yil 1-iyul holatiga ko‘ra, o‘z-o‘zini ish bilan ta’minlagan fuqarolar soni 5,5 million kishidan oshdi, yillik o‘sish esa qariyb 56 foizni tashkil etdi [5]. Demak, o‘z-o‘zini ish bilan ta’minlash aholini iqtisodiyotga jalb qilishning ommaviy kanaliga aylangan. Nukus uchun bunday tendensiya ayniqsa muhim, chunki ko‘plab mikroxizmat turlari - tozalash, repetitorlik, ta’mirlash, tikuvchilik xizmatlari, parvarishlash, yetkazib berish - aynan mustaqil yoki yakka tartibdagi tadbirkorlar maqomida amalga oshirilishi mumkin.

Biroq, o‘zboshimchalar taniqli ijrochilar ommasi bo‘lib qolmasligi kerak. Samaradorlikni oshirish uchun ularga o‘qitish, standartlar, oddiy ro‘yxatdan o‘tish, buyurtmalarni qabul qilishning raqamli kanali, mikromoliyalashtirish va ishonch tizimidan foydalanish imkoniyati zarur. Masalan, maishiy texnika ta’mirlash ustasi platforma orqali buyurtma olishi, mijozlarga xizmat ko‘rsatish va xavfsizlik bo‘yicha qisqa kursdan o‘tishi, o‘z mahallasida reytingga ega bo‘lishi va asbob

uchun mikrokredit olishi mumkin. Enaga yoki parvarishlovchi asosiy ta’limdan o‘tishi, mahalla tavsiyanomasini olishi, tushunarli qoidalar asosida ishlashi va oilalardan fikr-mulohaza olishi mumkin. Bunday yondashuv sifatni oshiradi va iste’molchi uchun xavflarni kamaytiradi.

2-jadval

Klaster ishtirokchilarining vazifalarini funksional taqsimlash

Funksional blok	Mas’ul ishtirokchi	Funksiyalar mazmuni
Strategik boshqaruv	Shahar hokimligi	Dastur, yo‘l xaritasi, KPIlarni tasdiqlash, idoralararo muvofiqlashtirish, resurslarni jalb etish
Mahalliy diagnostika	Mahalla + universitet	Aholi o‘rtasida so‘rovlar o‘tkazish, ehtiyojni aniqlash, xizmatlar xaritasini shakllantirish, ijtimoiy guruhlarni aniqlash
Ijrochilar ro‘yxati	Mahallalar + bandlik organlari	Mustaqil ishchilar, ustalar, enagalar, hamshiralar, repetitorlar, kuryerlar va ta’mirlovchilarni hisobga olish
Metodika va o‘qitish	Universitet + kollejlar	O‘quv dasturlari, sifat standartlari, xizmat ko‘rsatish, raqamli ko‘nikmalar va moliyaviy savodxonlik bo‘yicha treninglar
Moliyalashtirish	Banklar, mikromoliya tashkilotlari, jamg‘armalar, hokimiyat	Mikrokreditlar, subsidiyalar, grantlar, asbob-uskunalar, boshlovchilar uchun imtiyozli dasturlar
Raqamli infratuzilma	Universitet + IT-hamkorlar	Telegram-bot, veb-sayt, CRM, arizalar bazasi, reyting, sharhlar, tahlil
Xizmatlar ko‘rsatish	O‘zini o‘zi band qilganlar va kichik biznes	Tasdiqlangan standartlar bo‘yicha buyurtmalarni bevosita bajarish
Sifat nazorati	Mahalla + platforma + hokimiyat	Shikoyatlar, reytinglar, tekshiruvlar, vijdonsiz ijrochilarni chetlatish
Samaradorlik monitoringi	Universitet + hokimlik	Bandlik, daromadlar, buyurtmalar soni, aholining qoniqishi va ijtimoiy samarani baholash
Murosa va	Hokimlik + homiylar	Mahallalar reytingi, eng yaxshi

IQTISODIY STATISTIKA KAFEDRASI — Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

motivatsiya	ijrochilarni rag‘batlantirish, rivojlanish grantlari

Raqamli platforma klasterning eng muhim infratuzilma elementi hisoblanadi. Nukus sharoitida ishni qimmat mobil ilovadan boshlash shart emas. Telegram-bot yanada real birinchi bosqich bo‘lishi mumkin, chunki Telegram O‘zbekiston aholisi tomonidan keng qo‘llaniladi. Bunday bot ijrochilarni ro‘yxatdan o‘tkazish, mahallani tanlash, xizmatlar ro‘yxati, buyurtma berish, ijrochini tayinlash, bajarilgan ishni qayd etish, mijozning fikri va peytingni ta’minlashi kerak. Ikkinchi bosqichda hokimlik, mahalla va universitet uchun veb-panel qo‘shish mumkin. Uchinchi bosqichda - to‘lov xizmatlari, tahlil, so‘rov xaritasi va o‘quv moduli bilan integratsiya.

Raqamli platforma faqat “e’lonlar taxtasi” bo‘lib qolmasligi juda muhim. Oddiy e’lonlar taxtasi ishonch, sifat va mas’uliyat muammosini hal qilmaydi. Klaster platformasi boshqariladigan tizim bo‘lishi kerak: ijrochi birlamchi tekshiruvdan o‘tadi, uning mahallasi ko‘rsatiladi, buyurtmalar qayd etiladi, ma’lumotlar to‘planadi va shikoyatlar tushunarli mexanizm orqali ko‘rib chiqiladi. Natijada yangi mahalliy xizmat ko‘rsatish madaniyati shakllanadi, bunda sifat o‘lchanadigan, obro‘ esa iqtisodiy aktivga aylanadi.

Klasterda aholi ikki tomonlama rol o‘ynaydi: xizmat iste’molchisi va potensial xizmat ishlab chiqaruvchisi sifatida. Bu mikroxizmatlar iqtisodiyotining asosiy xususiyatidir. Bitta mahalla bir vaqtning o‘zida keksalar parvarishi, tozalash, repetitorlik va ta’mirlash xizmatlariga talabgor bo‘lishi, shuningdek, ushbu xizmatlarni ko‘rsatishga qodir aholiga ega bo‘lishi mumkin. Shuning uchun klaster resurslarni ichki safarbar qilish mexanizmi sifatida ishlashi kerak: nafaqat “kimga yordam kerak, “balki” kim boshqalarga yordam berib pul ishlay olishi"ni ham aniqlash kerak. Bunday yondashuv, ayniqsa, malakasi bor, lekin bozorga chiqa olmaydigan kam ta’minlangan oilalar, ayollar, yoshlar va nafaqaxo‘rlar uchun muhimdir.

Soliq va bandlik organlari legallashtirish jarayoniga hamrohlik qilishlari, lekin uni to‘siqlarga aylantirmasliklari kerak. Mikroservis uchun o‘zini o‘zi band qilish, soddalashtirilgan ro‘yxatdan o‘tish, maslahat berish, ruxsat etilgan faoliyat turlari, soliq majburiyatlari va huquqlari to‘g‘risida ma’lumot berish orqali rasmiy iqtisodiyotga bosqichma-bosqich qo‘shilish modeli mos keladi. Soliq qo‘mitasining rasmiy veb-saytlarida soliq to‘lovchilarning faoliyat turlari ro‘yxati, jumladan repetitorlik, tikuvchilik, sartaroshlik va kosmetologiya xizmatlari, xonalarni tozalash, mebel yig‘ish, avtomobillarni ta’mirlash va boshqa yo‘nalishlar ko‘rsatilgan bo‘lib, ularning aksariyati to‘g‘ridan-to‘g‘ri mikroxizmatlarga

taalluqlidir [6]. Binobarin, huquqiy baza mikroxizmatlarni qonuniy shaklda rivojlantirishga qisman imkon beradi.

Natijalar

Klaster barqarorligining muhim sharti KPI tizimidir. O‘lchanadigan ko‘rsatkichlarsiz mikroservis shiorlar to‘plamiga aylanib qolishi mumkin. Ko‘rsatkichlar har bir ishtirokchiga tushunarli bo‘lishi kerak. Hokimlik uchun tashkil etilgan ish o‘rinlari soni, bandlik darajasi, ijtimoiy muammolar bo‘yicha murojaatlarning kamayishi, kichik biznesning rivojlanishi muhimdir. Mahallalar uchun - faol ijrochilar soni, buyurtmalar soni, aholining qoniqishi, ayollar va yoshlarning ishtiroki, ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlarga yordam ko‘rsatish. Universitet uchun - o‘qitilgan ijrochilar, joriy etilgan innovatsiyalar, tayyorlangan tahliliy hisobotlar, raqamli yechimlar, hamrohlik shartnomalari soni. O‘zbilarmonlar uchun - daromad, buyurtmalar soni, reyting, takroriy mijozlar. Banklar uchun - mikrokreditlarning qaytarilishi va portfel sifati.

3-jadval

Mikroservis klasteri ishtirokchilarining KPI tizimi

Ishtirokchi	Asosiy KPI ko‘rsatkichlari	Kutilayotgan natija
Shahar hokimligi	pilot mahallalar soni; ish o‘rinlari soni; qonuniylashtirilgan ijrochilar soni; xizmatlardan foydalanish imkoniyati	Boshqariladigan shahar mikroservis dasturi
Mahallalar	ijrochilar ro‘yxati; buyurtmalar soni; bajarilgan buyurtmalar ulushi; aholining qoniqish darajasi reytingi	Mahalliy ishonch va sifat nazorati tizimi
Universitet	o‘qitilganlar soni; metodikalar; tadqiqotlar; raqamli yechimlar; samaradorlik hisobotlari	Rivojlanishning ilmiy-uslubiy bazasi
O‘zboshimchalar	buyurtmalar soni; daromad; reyting; takroriy aloqalar	Daromadlar taqsimoti va kasbiy rivojlanish
Kichik biznes	ish o‘rinlari; tovar aylanmasi; xizmatlar sifati; tarmoqni kengaytirish	Barqaror xizmat ko‘rsatish korxonalari
Banklar / fondlar	mikromoliyalashtirish hajmi; qaytarish qobiliyati; qo‘llab-quvvatlangan loyihalar soni	Moliyaviy bazaning ósishi
Platforma	foydalanuvchilar soni; buyurtmalar soni; sharhlar; buyurtmani qayta ishlash vaqti	Bozorning shaffofligi va boshqaruvchanligi

Klasterni joriy etish uchun bosqichma-bosqich modeldan foydalanish maqsadga muvofiq. Birinchi bosqichda tashkiliy tayyorgarlik ko‘riladi: hokimlik

huzurida ishchi guruh tuziladi, pilot mahallalar tanlanadi, kuzatuv uslubiyati tasdiqlanadi. Ikkinchi bosqichda diagnostika o‘tkaziladi: aholi o‘rtasida so‘rov o‘tkazish, ijrochilarni xatlovdan o‘tkazish, eng ko‘p talab qilinadigan xizmatlarni aniqlash. Uchinchi bosqichda ijrochilar ro‘yxati tuziladi va bazaviy o‘qitish o‘tkaziladi. To‘rtinchi bosqichda buyurtmalarning pilot raqamli kanali ishga tushiriladi. Beshinchi bosqichda loyihani monitoring qilish, tuzatish va kengaytirish amalga oshiriladi. Bunday ketma-ketlik xavf-xatarlarni kamaytiradi va haqiqiy so‘rov tekshirilmaguncha katta tizimni qurmaslikka imkon beradi.

Klasterning iqtisodiy samaradorligi bir necha yo‘nalishlarda namoyon bo‘ladi. Birinchidan, yashash joyida qo‘shimcha ish o‘rinlari yaratiladi. Ikkinchidan, yakka tartibdagi va kichik tadbirkorlarning daromadi oshadi. Uchinchidan, aholi uchun xizmatlardan foydalanish imkoniyati tiklanadi. To‘rtinchidan, norasmiy bandlikning bir qismi qonuniy sektorga o‘tadi. Beshinchidan, shaharda maishiy va ijtimoiy xizmatlarga bo‘lgan real talab bo‘yicha tahlil bo‘ladi. Oltinchidan, universitet amaliy tadqiqotlar va uslubiy ishlarni tijoratlashtirish uchun maydonchaga ega bo‘ladi.

Ijtimoiy samaradorlik ham muhim ahamiyatga ega. Mikroservis har doim ham to‘liq ish kuni ishlay olmaydigan yoki uzoq safarlarga bora olmaydiganlarni: oilaviy majburiyatlari bo‘lgan ayollar, talabalar, pensionerlar, pensiyaga chiqish arafasidagi odamlar, ishsizlar, qisman band bo‘lgan aholini iqtisodiyotga jalb qilish imkonini beradi. Shuningdek, u keksalar, bolali oilalar, yolg‘iz fuqarolar va band uy xo‘jaliklari uchun yordam olish imkoniyatini oshiradi. Shu sababli, mikroxizmatlar klasteriga nafaqat tadbirkorlik, balki ijtimoiy barqarorlik vositasi sifatida ham qarash lozim.

Muhokama

Bunday modelning xavf-xatarlarini ham hisobga olish zarur.

Birinchi xavf — bu mazmunsiz formalizatsiya, ya’ni mahalla kengashi tashkil etiladi, ammo haqiqiy xizmatlar paydo bo‘lmaydi.

Ikkinchi xavf — ishonchsiz raqamli platforma, ya’ni aholining xizmatdan foydalanmasligi, chunki ular ijrochilarni tanimaydi.

Uchinchi xavf — mahallalarni ularga xos bo‘lmagan tijorat funktsiyalari bilan ortiqcha yuklash.

To‘rtinchi xavf — aholining to‘lov qobiliyatining pastligi.

Beshinchi xavf — ijrochilarning sifati va professional tayyorgarligining yetarli emasligi. Bu xavflarni kamaytirish uchun kichik pilot loyihalardan boshlash, eng talabgir xizmatlarni tanlash, o‘qitishni joriy etish, ijtimoiy tariflardan foydalanish hamda obro‘ (reputatsiya) tizimini shakllantirish zarur.

Nukus uchun birinchi navbatdagi yo‘nalishlar sifatida klinning va uy tozalash, keksa odamlarga qarash, enaga xizmatlari, repetitorlik, mayda ta’mirlash,

yetkazib berish, raqamli yordam, go‘zallik xizmatlari, tikuvchilik xizmatlari, hovlilarga qarash va obodonlashtirishni ajratib ko‘rsatish mumkin.

Ushbu yo‘nalishlar barqaror talabga ega, nisbatan past kirish to‘siqiga ega va muhim ijtimoiy ta’sirga ega. Ayniqsa, keksa odamlarga qarash va ularga yordam ko‘rsatish xizmatlari istiqbolli hisoblanadi, chunki ular ijtimoiy missiya va aholini band qilishni birlashtiradi. Repetitorlik va raqamli yordam universitet hamda talabalar bilan bog‘lanishi mumkin. Klinning, ta’mirlash va yetkazib berish esa o‘zini ish bilan ta’minlovchilarga tez daromad keltirishi mumkin.

Nukusdagi mikroservis klasterining yakuniy modeli quyidagi tizim sifatida taqdim etilishi mumkin: unda hokimiyat strategiya va qoidalarni belgilaydi, mahallalar aholi bilan bog‘lanish va ishonchni ta’minlaydi, universitet metodika va innovatsiyalarni ishlab chiqadi, o‘zini ish bilan ta’minlovchilar va kichik biznes xizmatlarni ko‘rsatadi, banklar boshlang‘ich ehtiyojlarni moliyalashtiradi, raqamli platforma shaffoflik va hisobni ta’minlaydi, aholiga esa arzon xizmatlar va yangi bandlik imkoniyatlari yetkaziladi.

Bunday model barqaror rivojlanish mantig‘iga to‘liq mos keladi: u iqtisodiy o‘sish, ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash, inson kapitali, raqamlashtirish va mahalliy o‘zini o‘zi boshqarishni birlashtiradi.

Xulosa

Yuqoridagilarni umumlashtirib aytganda, Nukus shahrida mikroservisni rivojlantirish klasteri hokimiyat, mahallalar, ilm-fan, biznes va aholi o‘rtasidagi ko‘p darajali o‘zaro ta’sir tizimi sifatida qurilishi kerak degan xulosaga kelish mumkin. Uning muvaffaqiyati ma’muriy qarorlar soniga emas, balki rollarni funktsional taqsimlash sifatiga bog‘liq bo‘ladi.

Agar har bir ishtirokchi o‘z tabiiy vazifasini bajaradigan bo‘lsa — hokimiyat muvofiqlashtirsa, mahalla ishonchni ta’minlab nazorat qilsa, universitet o‘qitsa va tahlil qilsa, o‘zini ish bilan ta’minlovchilar xizmat ko‘rsatsa, banklar moliyalashtirsa, platforma hisobga olib bog‘lasa — mikroservis Nukusda bandlikni ta’minlash, daromadlarni oshirish, ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash va shahar muhitini modernizatsiya qilishning haqiqiy vositasiga aylanishi mumkin.

Adabiyotlar ro‘yxati

1. Нукус // Википедия : свободная энциклопедия [Электронный ресурс]. — URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/Нукус.
2. «Махаллинская семёрка»: правовой статус и координация деятельности [Электронный ресурс] // УзА. — 2025. — 11 нояб. — URL: https://uza.uz/uz/posts/maxallinskaya-semyorka-pravovoy-status-i-koordinaciya-deyatelnosti_781290.
3. О мерах по кардинальному повышению роли института махалли в обществе и обеспечению его функционирования в качестве первичного звена в

решении проблем населения : Указ Президента Республики Узбекистан от 21 декабря 2023 г. № УП-209 [Электронный ресурс] // Национальная база данных законодательства Республики Узбекистан. — URL: https://lex.uz/docs/6707809.

4. Каракалпакский государственный университет имени Бердаха : официальный сайт [Электронный ресурс]. — Нукус, 2026. — URL: https://karsu.uz/ru.
5. В июне число самозанятых в Узбекистане превысило 5,5 млн человек [Электронный ресурс] // Spot.uz. — 2025. — 22 июля. — URL: https://www.spot.uz/ru/2025/07/22/self-employed/.
6. Важное напоминание для самозанятых лицт ! [Электронный ресурс] // Официальный портал Правительства Республики Узбекистан. — URL: https://gov.uz/ru/soliq/news/view/112855.

IQTISODIY
STATISTIKA KAFEDRASI
— Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti —